

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ ГЕТЬМАНА
ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Гоголь Оксана Василівна
Контактний телефон	067-407-75-30
E-mail	oksanagogol1308@gmail.com
Навчальна дисципліна	Робота психолога з клієнтами різного віку
Офіційна назва освітньої програми	«Практична психологія», «Психологія бізнесу»
Рівень вищої освіти	перший бакалаврський
Галузь знань	05 «Соціальні і поведінкові науки»
Спеціальність	053 «Психологія»
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Метою викладання навчальної дисципліни «Робота психолога з клієнтами різного віку» є формування у студентів уявлення про надання психологічної допомоги клієнтам у різні вікові періоди засобами психологічної практики.
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	Загальні компетентності ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними

	<p>знаннями.</p> <p>ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,</p>
--	---

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Завдання і теоретичні питання психологічної роботи з різними віковими групами. Цілі, завдання, етапи процесу психологічної роботи. Актуальні проблеми психологічної роботи. Вікова психологія як теоретична основа консультування з проблем вікового розвитку. Проблеми теоретичного і методичного забезпечення психологічної практики. Етичні принципи психолога. Вимоги до професійних і особистісних якостей психолога. Можливості психологічної допомоги. Стан і проблеми віково-психологічної допомоги. Поняття «клієнт», «замовник» і «користувач» психологічної допомоги. Поняття «норма психічного розвитку», види норм. Загальне завдання віково-психологічної допомоги - контроль за ходом психічного розвитку дитини. Основні показники для надання психологічної допомоги дітям. Структура процесу консультування. Поняття «первинний запит», «робочий запит», «консультативний контакт», «контракт», «зворотний зв'язок». Структура першої консультативної зустрічі. Методи встановлення контакту з дорослими та дітьми. Визначення проблемної ситуації. Види запитів, способи переформулювання первинного запиту в робочий. Види контрактів.

Тема 2. Основні орієнтири психологічного розвитку особистості та причини виникнення труднощів в онтогенезі. Вікові етапи розвитку особистості. Підходи до вивчення психічних процесів особистості. Вікова періодизація психічного розвитку особистості. Рушійні сили психічного розвитку особистості. Феномен ідентифікації та її вплив на становлення психіки. Етапи ідентифікації за Е. Еріксоном. Ознаки загострення ідентифікації на різних етапах психічного розвитку. Психологічні особливості становлення прихильності особистості в ході онтогенезу. Ознаки порушень прихильності.

Тема 3. Психологічні проблеми і особливості психологічної роботи в дошкільному віці. Основні орієнтири розвитку в ранньому дитинстві. Основні види утруднень в розвитку дітей від 1 до 3 років. Труднощі мовного розвитку в ранньому дитинстві і причини їх виникнення. Особливості емоційного розвитку в ранньому дитинстві і причини виникнення труднощів. Криза 3-х років. Проблема адаптації до дошкільної установи. Відхилення в розвитку дошкільників (аутизм, гіперкінетичний синдром, неврози, страхи, патологічні звички, порушення сну, плач, енурез, тики, заїкання), їх причини і способи корекції. Особливості консультативної роботи з агресивними, гіперактивними і тривожними дітьми. Засоби консультування в дошкільному віці. Методи психологічного обстеження дитини і її соціальної ситуації в практиці консультування. Специфіка консультування батьків, педагогів та методистів навчально-виховних установ щодо психологічної готовності дитини до шкільного навчання.

Тема 4. Особливості психологічного консультування з проблем психічного розвитку особистості молодшого шкільного віку. Основні труднощі дітей, що поступили до школи. Поняття і форми психогенної шкільної дезадаптації (ШПД). Найбільш часті скарги батьків молодших школярів. Правила роботи психолога-консультанта із запитом батьків. Фактори ризику в молодшому шкільному віці. Основні ефекти несприятливого розвитку та виховання молодших школярів («хронічна неуспішність», шкільна тривожність, «відхід від діяльності», «негативістська демонстративність», вербалізм, інтелектуалізм і т.д.). Рекомендації з корекції порушень особистісного розвитку молодшого школяра. Засоби виявлення проблем навчання молодшого школяра та його адаптації в умовах навчальної установи. Консультування батьків з проблем конфліктних стосунків з дитиною - виявлення

і аналіз маніпуляцій дитини, аналіз агресивних проявів у поведінці дитини; аналіз проявів тривожності дитини і розробка стратегій підтримки; психокорекція страхів.

Тема 5. Специфіка психологічного консультування особистості підліткового та юнацького віку. Соціальна ситуація розвитку особистості в підлітковому віці. Психологічні зміни, що визначають специфіку психічного розвитку особистості в пубертатний період за М.Кле. Проблеми самооцінки у підлітків. Труднощі в комунікативній сфері. Форми девіантної і делінквентної поведінки підлітків. Проблеми взаємин з батьками. Психологічна підтримка підлітків: специфіка труднощів\конфліктів підлітків з батьками, з однолітками, педагогами. Організація групових занять розвивальної спрямованості з підлітками; індивідуальне консультування підлітків; консультування батьків, педагогів. Специфіка важких життєвих ситуацій в юнацькому віці. Аналіз конфліктів у стосунках з батьками, друзями, інтимно-особистісними партнерами та ін. Аналіз переживання почуття самотності, непотрібності; аналіз уявної неможливості розібратися в собі; зіткнення з вимогами реального життя - криза «зустрічі з дорослістю» - завищені амбіції, егоїзм, недооцінка зовнішніх труднощів, необґрунтований оптимізм або негативізм та ін. Психологічне консультування старшокласників та студентів у важких життєвих ситуаціях.

Тема 6. Особливості психологічного консультування особистості на різних етапах дорослості. Типи запитів до консультанта від клієнта в період дорослості. Особливості розвитку і вікові кризи в період дорослості. Психологічний супровід криз дорослості. Особливості протікання ціннісної та мотиваційної криз. Консультативна допомогу з проблеми професійного та особистісного становлення в період ранньої дорослості. Гендерні особливості сприймання життєвих ситуацій. Порівняльний аналіз періодів дорослості та застосування технік психологічного консультування відповідно до віку клієнта. Особливості консультування особистості щодо різних сфер життєдіяльності дорослого (сімейної, ділової, особистісної, виховної і т.д.).

Тема 7. Особливості консультування батьків і педагогів. Робота з батьками в процесі консультування. Участь батьків та педагогів у консультативних групах. Загальні принципи роботи з батьками та педагогами. Особливості прояву психогенної поведінки дитини та форми й техніки консультативної роботи з нею та батьками. Форми скарг батьків та важковиховуваність дітей.

Програмні результати навчання

- ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до

	<p>культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.</p> <p>ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.</p> <p>ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p> <p>ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.</p>		
<p>Форми поточного та підсумкового контролю</p>	<p>При проведенні поточного контролю використовуються наступні форми: перевірка конспекту лекцій, опитування, оцінювання виступів студентів та їхньої участі у дискусії</p> <p>Формою підсумкового контролю є іспит, що включає в себе теоретичні та практичні завдання</p>		
<p>КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ</p>			
<p>Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру (залік)</p>			
<p>ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS</p>			
<p>Оцінка в балах</p>	<p>Оцінка за національною шкалою</p>	<p>Оцінка за шкалою ECTS</p>	
		<p>Оцінка</p>	<p>Пояснення</p>
<p>90 - 100</p>	<p>Відмінно (зараховано)</p>	<p>A</p>	<p>«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.</p>

80 – 89	Добре (зараховано)	В	« Дуже добре » - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75 – 79		С	« Добре » - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
65 – 74	Задовільно (зараховано)	Д	« Задовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60 – 64		Е	« Достатньо » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21 – 59	Незадовільно (не зараховано)	FX	« Умовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінена числом балів, близьким до мінімального, при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе

			підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
1 – 20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамова, Г.С. Практическая психология: учебник для студентов вузов / Г.С. Абрамова. – М.: Академический Проект, 2001. – 480 с.
2. Айхорн, А. Трудный подросток / А. Айхорн. – М.: Изд-во «ЭКСМО–Пресс», 2001. – 297 с.
3. Алешина, Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование / Ю.Е. Алешина. – М.: Независимая фирма «Класс», 1999. – 208 с.
4. Бурменская, Г.В. и др. Возрастно-психологический подход в консультировании детей и подростков / Г.В. Бурменская. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института, 2002. – 416 с.
5. Бурменская, Г.В. Возрастно-психологическое консультирование. Проблемы психического развития детей / Г.В. Бурменская, О.А. Карабанова, А.Г. Лидерс. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 136 с.
6. Возрастно-психологическое консультирование: хрестоматия / составитель Т.А. Кирдяшкина. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2003. – Ч.1 – 60 с.
7. Захаров, А.И. Как помочь нашим детям избавиться от страха / А.И. Захаров. – СПб.: Гиппократ, 1995. – 128 с.
8. Захаров, А.И. Предупреждение отклонений в поведении ребенка / А.И. Захаров. – СПб.: Союз, 1997. – 224 с.
9. Кочюнас, Р. Основы психологического консультирования / Р. Кочюнас. – М.: Академический проект, 2000. – 240 с.
10. Лютова, Е.К. Шпаргалка для взрослых: Психокоррекционная работа с гиперактивными, агрессивными, тревожными и аутичными детьми / Е.К. Лютова и др. – М.: Генезис, 2000. – 192 с.
11. Малкина-Пых, И.Г. Возрастные кризисы: справочник практического психолога / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Изд-во «ЭКСМО–Пресс», 2004. – 896 с.
12. Практикум по возрастной психологии / под ред. Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко. – СПб.: Речь, 2001. – 688 с.
13. Психокоррекционная и развивающая работа с детьми: учебное пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / под ред. И.В. Дубровиной. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 160 с.
14. Психологические проблемы школьного обучения: методическое пособие / составитель И.В. Молочкова. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2000. – 59 с.
15. Руководство практического психолога: психологические программы развития личности в подростковом и старшем школьном возрасте / под ред. И.В. Дубровиной. – М.: Издательский центр «Академия», 1997. – 128 с.
16. Солдатова, Е.Л. Психология развития и возрастная психология. Онтогенез и

- дизонтогенез / Е.Л. Солдатова, Г.Н. Лаврова. – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – 384 с.
17. Солдатова, Е.Л. Структура и динамика нормативного кризиса перехода к
взрослости: монография / Е.Л. Солдатова. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2007. – 267
с.
18. Хозиева, М.В. Практикум по возрастнo-психологическому консультированию:
учебное пособие для вузов / М.В. Хозиева. – М.: Изд-во «Академия», 2005. – 320 с.